

Varför ska man höftröntga sin hund?

Mitt svar är:

- 1) För den enskilda hundens skull –definitivt. Genom röntgen kan du försäkra dig om att din hund inte har riktigt dåliga höfter (D och E). Jag skulle personligen inte satsa energi på jaktträning och tävling på en sådan hund eftersom risken är klart ökad att den blir ofärdig i relativt unga år, får lida och den kan aldrig få gå till avel. Därför bör alla hundar röntgas.
- 2) För vetenskapens skull – definitivt. Bara genom att fortsätta röntga och fortsätta utveckla metoderna för röntgen och bedömning kan vi komma framåt. Det faktum att vi stått och stampat på i stort sett samma fläck i 30 år är nedslående men inte knäckande.
- 3) För bretonrasens skull just nu – ja med viss tvekan – se resonemang och fakta nedan.

Värkande och slitna höftleder är ett problem för djur och för människor. En del föds med bra och en del med sämre höfter. Där det går så vill vi förhindra lidande och värk. Alla människoungar undersöks flera gånger på BVC för att man ska upptäcka de dåliga höfterna. Dessa är överrörliga och förskjuts ur sitt läge vid belastning. Behandlingen är gips eller skena med benen särade i en speciell ställning. Detta fixerar höftkulan som då påverkar bäckenets tillväxt och i de flesta fall förbättras anpassningen mellan höftkula och bäcken så att förtidig förslitning undviks.

Grunda höftledsskålar och/eller felvinklade höftleder är också ett problem i många hundraser. Orsakerna till varför naturen jäklas med djur och människor på detta sätt är bara till vissa delar klarlagda. Att ärftliga faktorer spelar en roll är klarlagt för människor och det anses allmänt att det är så bland hundar också. Hur ärftlighetsmötret ser ut är inte fastställt. Troligen är det många gener inblandade. Att miljöfaktorer för tiken och valparna kan påverka är sannolikt. Födans roll diskuteras liksom betydelsen av tidig eller sen belastning/träning.

För mer än 30 år sedan började man i hundvärlden att systematiskt höftröntga. Tanken var enkel. Genom att tidigt urskilja vilka hundar som hade dåliga höfter och undvika att belasta dessa för hårt i arbete eller jakt skulle man kunna undvika att man ”slösade” bort tid och energi på hundar som ända inte skulle klara sina framtida uppgifter. Man skulle också kunna förhindra onödigt lidande för hunden.

Man hoppades även på att man skulle få ett bra instrument att genom avel minska förekomsten av problemet. Om man i avel bara använder de hundar som har de bästa höfterna så borde ju problemet minska/försvinna – kristallklart eller hur?

Inom FCI (Internationella hundorganisationen) utarbetades riktlinjer för bedömning och utbildades röntgenveterinärer. Det blev den välkända HD-metoden (HD=höftledsdysplasi som är medicinspråket för felaktig höftled). Höftlederna graderas från A till E där A och B är bra och ”godkända” höftleder och C, D och E är underkända höftleder. Gränsdragningen mellan de olika grupperna kan vara svår och sker subjektivt av granskande röntgenolog. Olika röntgenologer kan sätta olika diagnos(inte konstigt jämf. med utställningsvärden) Själva tekniken vid röntgenfotograferandet kan också påverka resultatet. Hundens läge på britsen, hur benen vinklas ut och själva narkosmedlet är några faktorer som kan påverka resultatet och graderingen av höftlederna. Sammantaget har detta lett till en hel del kritik och

ifrågasättande av HD-metoden på rent vetenskaplig grund. En och samma hund kan få olika ”betyg” vid olika tillfällen och det är inte bra. Vi vet alla att det kan ”löna sig att röntga om”. Hunden är ändå densamma...

Bretonklubben anslöt sig tidigt till de allra strängaste kraven i SKK:s (Svenska Kennelklubbens) så kallade genetiska hälsoprogram som syftar till att genom strukturerad avel minska förekomsten av definierade sjukdomstillstånd. Det strängaste kravet för godkänd avel är HD A och B (= godkända eller så kallade friröntgade höfter och detta gällde för SBnK fram till 2006.

Många andra raser gick också entusiastiskt in för metoden. Uppskattningsvis 70-80% av hundarna i flera raser röntgades och efterhärsamheten till att bara avla på godkända hundar (A o B) har varit mycket hög. Hur har det då gått? Tyvärr inte så bra. Antalet dysplaster (= hundar med dåliga höfter, HD grad C, D och E) i SBnK 1990-1997 låg i genomsnitt på 21%. För perioden 1998-2002 var siffran 32%. De allra flesta ”underkända” hundarna har den lägsta graden dvs HD grad C. En överväldigande majoritet av dessa C-hundar i bretonrasen får aldrig några som helst problem med sina höfter och kan se fram mot ett liv i full aktivitet och full hälsa. För tyngre hundraser som Schäfer och St Bernhardhund är situationen annorlunda. Där får enligt uppgift relativt många hundar besvär tidigt.

Statistiken från Norge är liknande:

Norska hundägare beräknas ha satsat 250 miljoner kronor på höftledröntgen enl HD-metoden under de första 25 år och detta är vad man fått!!! Inte en enda ras kan uppvisa signifikant förbättring.

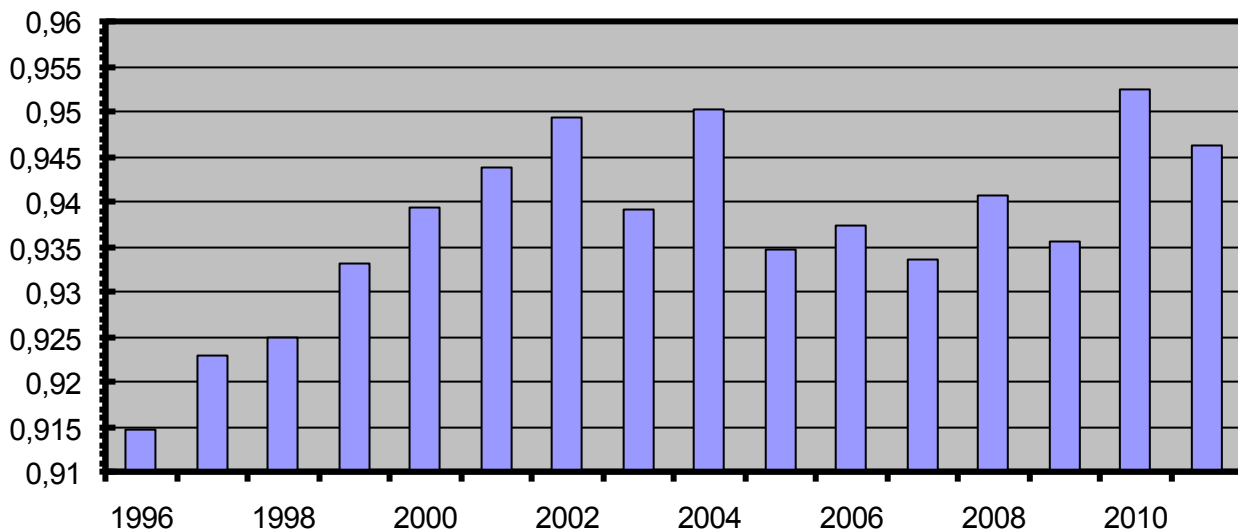
Flera alternativa metoder för höftledsbedömning har tagits fram. Kända är ”Pennhipmetoden” som är vanlig i USA och den tyska HQ-metoden. Av särskilt intresse för oss i SBnK är HQ-metoden eftersom den sedan några år används av Norsk Bretonklubb (NBK). NBK har de senaste 10 åren över huvud taget inte beaktat HD-diagnosen när man tar ställning till avel. I det program som antogs ifjol framhålls dock att HD-diagnosen kan ge viss extra säkerhet. Vid

HQ-metoden tas röntgenbilderna på samma sätt som vid HD (alltså också med samma svagheter som vid HD-röntgen) men bedömning sker enligt en **datoriserad metod som avläser röntgenbilderna**. Man har alltså tagit bort den subjektiva bedömning som finns i FCI:s HD-metod och ersatt den med en mera objektiv, matematisk modell. **Resultatet blir en HQ-diagnos mellan 0.77 och 1.01**, bättre höfter ju högre värde. Hundens HQ-diagnos (0.77-1.01) är dock inte det samma som hundens avelstal = avelsvärde. Till HQ-metoden hör en datoriserad, matematisk modell där alla röntgade släktingars höfter vägs in. Uträkningen ger hunden ett **HQ-indextal(avelstal) och det är detta tal som anger hur hunden kan förväntas avla när det gäller höftleder**. Detta innebär alltså att hunden släktingar påverkar HQ-indextalet(avelstalet). Har hunden syskon, föräldrar, och avkommor med bra höfter får hunden ett högre HQ-indextal(avelstal) än HQ-diagnosen i sig motiverar och om det motsatta gäller, om släktingarnas höfter är dåliga, då blir HQ-indextalet(avelstalet) lägre. En hunds HQ-indextal(avelstal) kan ändras över tiden. En hund med bra HQ-diagnos och bra HQ-indextal(avelstal) som används i avel och som visar sig ge valpar med dåliga höfter får då med tiden(efter att avkommorna röntgas) ett sämre HQ-indextal(avelstal) än den hade innan den gick i avel. HQ-diagnosen däremot ändras inte, den förblir den samma oavsett hur släktingar och avkommor ser ut. I HQ-metoden har man anpassat uträkningen så att medelhunden får HQ-indextal(avelstal) 100. Summan av HQ-talen bör vid avel överstiga 200, då förbättras höftstandarden.. En hund med HQ-tal 105 kan då vid avel förväntas bidra till att den allmänna nivån på höftlederna förbättras medan en hund med HQ-tal 95 kan förväntas försämra standarden på höfterna jämfört med medelhunden. En parning där en hund har 115 och den andra 95 kan ändå beräknas ge förbättring. En hund med mycket stora kvaliteter som har ett något lågt HQ-index kan ändå utnyttjas i avel förutsatt att parningshunden har en riktigt bra HQ-index så att summan blir mer än 200.

I Norden har man på senare år utvecklat HD-metoden genom att införa en indexering av liknande slag som den som används i HQ-metoden. Ansvarig för detta arbete i Sverige är Sofia Malm, genetiker på Ultuna. Tyvärr omfattas inte bretonrasen av detta ännu. Man har valt att till en början satsa på raser med tydliga problem.

Inom NBK fanns en stark tro på att HQ-metoden skulle leda till förbättrade höfter. Tillgänglig statistik gav från början starkt stöd för detta men nu när metoden varit i bruk i snart 10 år så tycker många att resultatet kunde/borde ha varit bättre(se tabellen nedan). Som en konsekvens av denna insikt har man nu höjt målsättningen för det sammanlagda höftindex till >210 och så rekommenderar att man föraktighet när det gäller hundar med HD C och medelmåttiga värden på HQ.diagnos och HQ-index.

HQ

Skilda bedömningssystem för höftleder, i kombination med SKK:s genetiska hälsoprogram, medförde problem för oss i SBnK fram till 2006. En och samma hund kunde vara godkänd för avel i Norge men inte i Sverige och tvärtom. Avkomman vid en parning över gränsen kunde komma att beläggas med avelsspärr i Sverige. Vi i Sverige drabbades hårt eftersom upp till 25% av hundarna (de med HD C) från vår redan lilla avelsbas inte fick gå in i aveln i vare sig Sverige eller Norge.

SBnK beslutade i samband med årsmötet 2005 verka för att försöka använda HQ som ytterligare ett instrument för höftbedömning i samband med avel. Vi ansökte därför hos SKK om sänkt krav på höfter. SKK stödde vårt förslag och vi gick då från kravet "godkända höfter = HD A och B till "känt höftledsstatus". Sedan dess får vi då avla på hundar med HD C utan att de åsätts avelsspärr.

I vår RAS införde vi följande formulering:

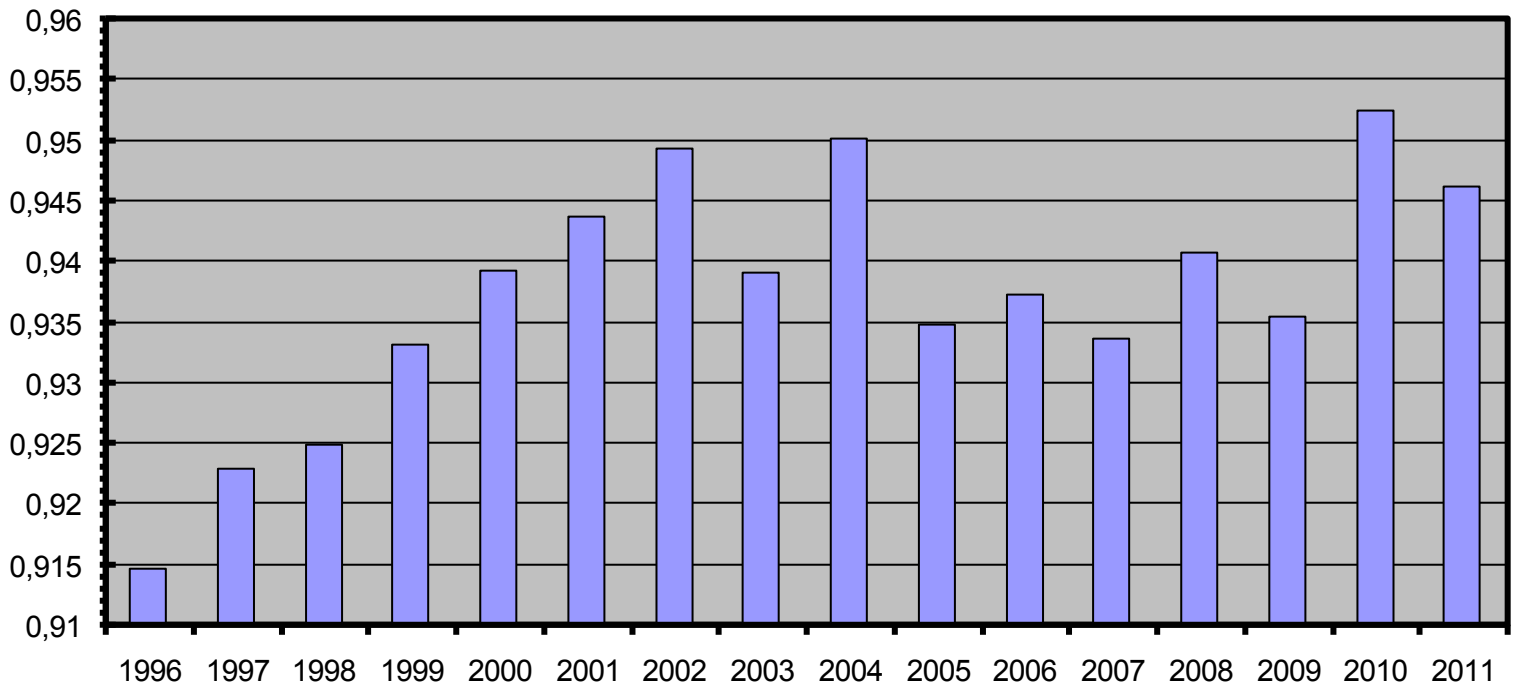
"Om införandet av HQ-metoden når acceptans kan det medföra att en del hundar med HD C kan bli aktuella för avel och ha en förbättrande effekt på populationen, samtidigt som vissa hundar med HD A kan visa sig inte vara så gynnsamma i avelssammanhang som man tidigare trott."

Genom vårt samarbete med NBK kan vi skicka röntgenbilder och få veta hundens HQ-diagnos och även ibland HQ-index. Vid bra HQ-diagnos/Index kan C-hunden ibland rekommenderas för avel och hur som helst är alltså numera avel på hund med HD C inte "kriminell" utan accepteras av SKK. Många andra hundraser har de senaste åren sänkt sina krav på höfter till "känt höftledsstatus" och en del har helt tagit bort kravet på röntgen eftersom det anses skada mer än det gör nytta. Tvivlet på HD-metoden har också medfört att färre hundar röntgas totalt sett. Framtiden får utvisa om det nyligen införda HD-indexet ger någon effekt på de raser SKK valt ut.

Att avla fram hundar utan HD har visat sig vara betydligt svårare än man trodde när HD-röntgen infördes och bedömningsmetoderna utvecklades. Då metoderna för avelsurval, utan tvekan, på mycket goda grunder kan kritiserats och värdet av stelbenta regelverk som fördömer all avel på hundar med HD C visat sig inte ge förbättring finns det anledning att vara ödmjuk. Det finns en stor gråzon som vi måste hantera försiktigt och klokt så vi inte kastar ut barnet med badvattnet. Vi i avelsrådet diskuterar just nu gränsdragningen och hur vi ska formulera våra råd i vår RAS. Det är inte helt enkelt och definitivt inte svart eller vitt...

Den som önskar mera information om HQ-diagnos och HQ-index(avelstal) rekommenderas

HQ

besöka www.breton.no under "Avelsrådet".

Lennart Berglund